

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ด้วยแนวคิดที่ต้องการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้หายจากอาการติดยาเสพติด และกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคม ฝ่ายนิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้ออกกฎหมายมารับแนวคิดดังกล่าวได้แก่ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งกฎหมายนี้ได้นำ มาตราการแทนการดำเนินคดีอาญา (Diversion) มาใช้ โดยพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสั่งชะลอการฟ้องผู้ต้องหาติดยาเสพติด เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยมีกระบวนการ ดังนี้ เมื่อพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาที่กระทำผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิดประเภท และปริมาณที่กำหนดในกฎกระทรวงทั้งหมดนี้จะต้องส่งตัวให้ศาลภายใน 48 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลพิจารณาส่งตัวไปควบคุมตรวจพิสูจน์ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ป่วยหรือไม่ โดยมีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดในกรณีเช่นนี้ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งชะลอการฟ้องไว้ก่อน เพื่อนำตัวผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดเข้าโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยมีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้จัดทำแผนฟื้นฟู ในกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพฝ่าฝืนกฎระเบียบ เงื่อนไขหรือข้อบังคับที่กำหนด ก็จะมีบทลงโทษ แต่หากการบำบัดเป็นที่น่าพอใจก็จะปล่อยตัวกลับสู่สังคมในกรณีที่ผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดผู้ใดแม้จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาจนครบแล้ว แต่ผลไม่เป็นที่น่าพอใจก็จะกลับไปดำเนินคดีอาญาตามปกติ แต่บทบัญญัติดังกล่าวยังคงมีปัญหาการบังคับใช้กฎหมายซึ่ง

การบังคับใช้กฎหมายมีความหมายได้ 2 ประการ

1. การบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การบัญญัติกฎหมายตามวิถีทางรัฐธรรมนูญหรือการออกกฎหมายโดยฝ่ายบริหาร ตามที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบอำนาจให้และ
2. การบังคับใช้กฎหมายหมายถึงการนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ข้อเท็จจริงในกรณีเฉพาะเรื่องจึงเป็นการปรับใช้กฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วหรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการนำกฎหมายมาใช้บังคับแก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละฉบับ

โดยบัญญัติดังกล่าวกำหนด วัตถุประสงค์กฎหมาย และวิธีการปฏิบัติที่มีได้บัญญัติให้เป็นไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ และไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายสมกับเจตนารมณ์ของกฎหมายได้เท่าที่ควรดังนั้นบทบัญญัติดังกล่าวจึงยังคงมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอยู่

โดยผู้เขียนเห็นว่าปัญหาในข้อกฎหมายนั้นตัวบทกฎหมายหรือระเบียบ ที่บังคับใช้อยู่นี้ ยังคงมีความไม่สมบูรณ์ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขตัวบทกฎหมายหรือระเบียบดังกล่าว ส่วนปัญหาในทางปฏิบัติผู้เขียนเห็นว่าข้อกฎหมายนี้มีความเหมาะสมแล้ว แต่หน่วยงานต่างๆภายใต้พระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

สรุปสาระสำคัญของปัญหาข้อกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ปัญหาประการแรก เป็นปัญหาเรื่องความชอบธรรมในการที่กฎหมายให้อำนาจฝ่ายบริหารเข้ามาวินิจฉัยการควบคุมตัว เพื่อทำการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มาตรการดังกล่าว เป็นการให้ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจตุลาการ ดังนั้นสมควรให้อำนาจดังกล่าวมาให้แก่ฝ่ายตุลาการ จริงอยู่กฎหมายนี้ได้นำหลักการชะลอการฟ้องมาใช้ด้วย เพื่อต้องการ แต่การชะลอฟ้องจะลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลแต่การชะลอฟ้องที่นานาอารยะประเทศใช้อยู่เป็นระบบการคุมประพฤติโดยไม่มีการควบคุมตัวซึ่งใช้มาตรการคุมประพฤติโดยให้ผู้เข้ารับมาตรการชะลอการฟ้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติตามกำหนดเวลา แต่การชะลอการฟ้องภายใต้บทบัญญัตินี้มีการควบคุมตัวผู้ต้องหาเลย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย มาเลเซีย จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการบังคับบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ของประเทศดังกล่าวได้บัญญัติให้การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้นจะต้องดำเนินการผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลกล่าวคือ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลมีอำนาจหน้าที่ส่งผู้ติดยาเสพติดที่มีได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามาต่อหน้าศาลเพื่อให้แพทย์พิสูจน์ ถ้าผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ในประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกำหนดเงื่อนไขการรอกการลงโทษโดยศาล

ประเทศมาเลเซีย เจ้าหน้าที่มีอำนาจควบคุมตัวผู้สงสัยว่าติดยาเสพติดไปกักตัวไว้ในที่ที่เหมาะสมไม่เกิน 24 ชั่วโมงเพื่อทำการตรวจพิสูจน์สารเสพติดได้หากผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดเจ้าหน้าที่จะต้องนำตัวมาแสดงต่อศาลหากบุคคลนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดศาลจะสั่งให้ไปบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

ประเทศสิงคโปร์ แม้จะให้อำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่และผู้อำนวยการศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้วินิจฉัยว่าคุณคนใดควรเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพก็ตามแต่ศาลมีอำนาจที่จะทำการไต่สวนเองหากพบว่าบุคคลใดถูกกักขังตัวไว้โดยมิชอบ

และบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติในการควบคุมตัวบุคคล ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติรับรองไว้ โดยถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล และการจำกัดสิทธิเสรีภาพนี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อาศัยอำนาจตามคำสั่งหรือหมายของศาลจึงจะกระทำได้ และเมื่อวิเคราะห์แล้วกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นการใช้อำนาจในการควบคุมตัวโดยฝ่ายบริหาร คือ หากคณะอนุกรรมการฟื้นฟูทำการตรวจพิสูจน์แล้วผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์เป็นผู้ติดยาเสพติดพนักงานอัยการก็มีอำนาจในการสั่งชะลอฟ้อง โดยมีระบบควบคุมตัวรวมอยู่ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กล่าว คือ เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ศาลที่เป็นขององค์กรอื่น เพราะในทางข้อกฎหมายบทบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดว่าการควบคุมเพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดนี้เป็นการคุมขังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 190 และในทางปฏิบัตินั้นการควบคุมตัวดังกล่าวก็ไม่ต่างอะไรกับการคุมขังที่แท้จริงกล่าวคือ เป็นการจำกัดอิสรภาพของบุคคล และถึงกระนั้นก็ดีกว่าอุทธรณ์คำสั่งของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพกฎหมายในเรื่องการควบคุมตัวกำหนดให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมาการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่ใช่ศาล ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุมขังที่มีชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 240 ที่กำหนดให้อุทธรณ์ต่อศาล

ปัญหาประการที่สอง เนื่องจากการที่จะนำตัวผู้ต้องหาเข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพในประเทศไทย กฎหมายบังคับถึง สองฉบับด้วยกันได้แก่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษพ.ศ.2522 ที่ให้อำนาจในการจับกุมผู้ต้องหาในฐานะ เสพครอบครอง จำหน่ายยาเสพติด และพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ.2545 ให้อำนาจในการนำตัวผู้ต้องหาดังกล่าวมาเข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งการพิจารณาดังผู้ต้องหาจะเข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดบทบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดคุณสมบัติเอาไว้ค่อนข้างแคบเกินไปกล่าวคือ ผู้ที่จะเข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จะต้องมีการเสพยาเสพติดในขณะที่จับกุม หากเป็นผู้ติดยาเสพติด แต่ขณะถูกจับกุมไม่ได้เสพยาเสพติดบุคคลนี้ก็ไม่สามารถเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้ซึ่งหากจะเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดให้ผู้ที่ติดยาเสพติดไม่มีความผิดฐานเสพยาสามารถเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้

ปัญหาประการที่สาม การกำหนดประเภทตัวยาที่ผู้ต้องหาเหล่านั้น ซึ่งหลังจากที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการปราบปรามยาเสพติดทำให้ตัวยาเสพติดที่เป็นที่นิยมกันมาก คือ เมทแอมเฟตตามีน หรือยาบ้า หาได้ยากขึ้นทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดหันไปเสพสารระเหยแทน ซึ่งกฎกระทรวงที่กำหนดชนิดและประเภทยาเสพติดยังไม่ได้กำหนดตัวยาประเภทสารระเหยที่จะนำตัวผู้ที่ติดยาเสพติดประเภทสารระเหยไปเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ปัญหาประการที่สี่ การใช้ดุลพินิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายกล่าวคือ การใช้ดุลพินิจของศาลภายใต้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ.2545 นั้นบทบัญญัตินี้กำหนดให้ศาลเป็นผู้ที่ใช้ดุลพินิจในการคัดเลือกคุณสมบัติของผู้ต้องหาที่จะเข้ารับการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด นอกจากจะเป็นผู้เสพยาเสพติด เสพและครอบครอง เสพและจำหน่ายยาเสพติดแล้วก็ยังมีเงื่อนไขที่ผู้ต้องหาต้องไม่เป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งมีความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลซึ่งกฎหมายยังไม่มีความชัดเจนว่าการใช้ดุลพินิจดังกล่าวควรใช้ในเวลาใดได้บ้าง

ปัญหาประการที่ห้า เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องความชอบธรรมในการที่กฎหมายให้อำนาจเด็ดขาดแก่เจ้าหน้าที่ในการบังคับรักษาผู้ต้องหาในคดียาเสพติด บางประเภทโดยมิให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะนำคดีมาสู่ศาล กล่าวคือ การนำตัวผู้ต้องหามาบังคับรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นการใช้มาตรการแทนการดำเนินคดีอาญาดังกล่าว เป็นการให้ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจตุลาการในระยะเบื้องต้น

ปัญหาประการที่หก เป็นปัญหาความชอบธรรมในการให้อำนาจจับกุมแก่พนักงานเจ้าหน้าที่กรณีผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพหลบหนีออกนอกศูนย์ ซึ่งไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกติดตามจับกุมเพราะการจับกุมนี้ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล

สรุปสาระสำคัญของปัญหาในทางปฏิบัติภายใต้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ปัญหาประการแรก พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่ใช้ดุลพินิจในการทำสำนวนการสอบสวนเพื่อ จะนำตัวผู้ต้องหาว่าผู้ต้องหาที่มีคุณสมบัติตามที่เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดกำหนด ซึ่งจากสถิติในการนำตัวผู้ต้องเข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีจำนวนน้อยผิดปกติสาเหตุ

ส่วนหนึ่งเกิดจากประสิทธิภาพของพนักงานสอบสวนยังขาดความรู้ความเข้าใจทำให้การใช้ดุลพินิจในการตั้งฐานความผิดนั้นผิดพลาดเกี่ยวกับการนำตัวผู้กระทำความผิดเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอีกทั้ง ในทางปฏิบัติในมาตรการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพไม่ได้นำหลักการ คัมครองสิทธิจำเลยที่จะให้มีทนายในการตรวจสอบดุลพินิจของพนักงานสอบสวนด้วยมาใช้

ปัญหาประการที่สอง การจับเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดว่าการจับบุคคลใดได้จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้เมื่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพหลบหนีระหว่างการเดินทางไปเข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพซึ่งผู้ควบคุมระหว่างเดินทางคือ พนักงานรักษาความปลอดภัย (รปภ.) กฎหมายไม่ได้กำหนดให้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ.2545 ดังนั้นพนักงานรักษาความปลอดภัยจึงเป็นเพียงราษฎรธรรมดา ดังนั้นจะต้องนำหลักการจับโดยราษฎรมาใช้

ปัญหาประการที่สาม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่หลบหนีจากสถานที่ตรวจพิสูจน์หรือศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพและไม่ยอมเปรียบเทียบคดีตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดและบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดผลในทางกฎหมายไว้ทำให้พนักงานสอบสวนเกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย และในทางตรงกันข้าม หากบุคคลใดให้ความช่วยเหลือผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด หรือผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพหลบหนีบุคคลดังกล่าวไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 191, 204, 205 เพราะบทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้นำมาตราดังกล่าวมาใช้

ปัญหาประการที่สี่ การปล่อยชั่วคราวและการประกันตัวในระหว่างเข้ารับการตรวจพิสูจน์ระเบียบของคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพกำหนดให้ผู้มีสิทธิที่จะขอให้ประกันไว้มีสองกรณีคือ ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องได้แก่ บิดา มารดา สามี ภริยา ปู่ย่า ตายาย ลุง ป้า น้า อา นายจ้าง ผู้ปกครอง แต่ระเบียบนี้ยังไม่ได้กำหนดถึง พี่ หรือน้องที่มีสิทธิจะขอประกันรวมตลอดถึงการให้การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวที่กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้วินิจฉัยว่าผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้มีอำนาจในการปล่อยชั่วคราวซึ่งในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปได้ยากมากที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจะวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวพร้อมกัน ทำให้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวในเรื่องการปล่อยชั่วคราวแทนที่จะเป็นการให้สิทธิเสรีภาพบุคคลกลับต้องเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนรวมทั้งกรณีดังกล่าวมิได้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติใน มาตรา 239 ที่กำหนดว่าคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้อง

กระทำด้วยความรวดเร็วและเหตุในการปล่อยชั่วคราวยังคงมีกฎเกณฑ์ตายตัวมากจนเกินไปจนบางครั้งทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับความเสียหายเมื่อเทียบกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ปัญหาประการที่ห้า ในกรณีที่บทบัญญัตินี้กำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในจับและการควบคุมตัวโดยมิต้องมีหมาย กรณีผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพได้รับการปล่อยชั่วคราวไม่ปฏิบัติตาม หรือฝ่าฝืนระเบียบเงื่อนไขหรือข้อบังคับที่กำหนดเป็นอำนาจที่ไม่ชอบธรรมเพราะกรณีดังกล่าวไม่มีเหตุจะต้องให้จับได้โดยไม่มีหมายตามนัยยะของรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ปัญหาประการที่หก ในเรื่องการหลบหนีในกรณีที่ผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์หรือเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในระบบไม่ถูกควบคุมตัว หรืออยู่ในระหว่างการปล่อยชั่วคราวแล้วหลบหนี ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกติดตามจับกุมตัวแต่ด้วยคำพิพากษาฎีกาที่ (721/2471) ตีความคำว่าควบคุม ไม่จำเป็นต้องผูกมัดหรืออยู่ในห้องขังแต่อย่างใดเพียงแต่บอกให้ผู้ถูกจับรู้ว่าถูกจับก็เพียงพอ เป็นการควบคุมแล้ว ดังนั้นจึงนำมาตรา 190 มาบังคับใช้ได้ แต่การจับต้องมีหมาย

ปัญหาประการที่เจ็ด ผู้เข้ารับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพกำหนดบทบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพมีอำนาจเปรียบเทียบคดีได้ไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ก็ตาม ซึ่งตามหลักการชะลอฟ้องแล้วเจ้าพนักงานมีอำนาจในการที่จะยกเลิกการชะลอฟ้องและสั่งฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานเดิมและความผิดฐานใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ผู้เขียนมีความเห็นว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายอยู่จึงสมควรที่จะพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เพื่อประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

ข้อเสนอแนะทางข้อกฎหมาย

1. แก้ไขระบบการบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยกำหนดให้องค์กรตุลาการโดยศาลแพ่งฝ่ายบริหารได้แก่พนักงานอัยการและคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ในเรื่องการจำกัดสิทธิเสรีภาพอันเกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้เข้ารับการบำบัดรักษาดังต่อไปนี้

1.1 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 22 หากผลการตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำตัวผู้ผู้นั้นไปยังศาลเพื่อให้ศาลสั่งนำตัวไปควบคุมไว้ที่ศูนย์บำบัดรักษา

1.2 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ให้มีเงื่อนไขความสมัครใจของผู้ต้องหาเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาส่งตัวไปยังศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยแก้มาตรา 19 กำหนดให้ผู้ติดยาเสพติด แม้ไม่ได้เสพยาเสพติดในขณะที่ถูกจับกุมก็มีสิทธิเข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เพราะผู้ติดยาเสพติด แต่ไม่ได้ถูกจับ ขณะเสพยาเสพติดในปัจจุบันก็มีอยู่จำนวนมาก ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้รองรับบุคคลจำพวกนี้ให้เข้าสู่ระบบการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ

3. แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. 2546 โดยให้รวมถึงสารระเหยด้วย เพราะในปัจจุบันหลังจากที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการปราบปรามผู้ติดยาเสพติด ทำให้กลุ่มคนที่ติดยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตตามีนหันไปเสพยาสารระเหยแทน

4. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 โดยผู้วิจัยเห็นว่าควรตัดอำนาจในการออกติดตามจับกุมผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือเข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ตามมาตรา 29 เพราะการจับกุมนี้ส่งผลกระทบต่ออย่างร้ายแรงต่อสิทธิเสรีภาพ จึงควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเหมาะสม เนื่องจากได้ถูกจำกัดอำนาจในการทำงานภายใต้การบังคับใช้มาตรการในการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ

5. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 19 โดยกำหนดความชัดเจนในการใช้ดุลพินิจของศาลในการวินิจฉัยถึงบทบัญญัติที่คัดค้านสมบัติผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งมีความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลว่าควรคำนึงคุณสมบัติในข้อนี้ก่อน หรือหลังที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพ

ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

1. ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มากยิ่งขึ้นและกำหนดนโยบายหรือทำแผนชี้แนวทางในการใช้ดุลพินิจฟ้องคดีของพนักงานสอบสวน
2. ควรกำหนดให้มีนายความเข้ามามีส่วนร่วมในมาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพหากผู้ต้องหาต้องการ เพื่อความเป็นธรรมและเคารพต่อหลักการและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา
3. แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดว่าด้วยการตรวจพิสูจน์การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การควบคุมตัว และการปฏิบัติต่อผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ และผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2546 ดังนี้
 - 3.1 แก้ไขเพิ่มเติมข้อที่60 เกี่ยวกับการเพิ่มผู้มีสิทธิขอประกันตัวโดยให้รวมถึง พี่หรือน้องของผู้เข้ารับการตรวจพิสูจน์ หรือผู้เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ
 - 3.2 แก้ไขเพิ่มเติมข้อที่ 59 รวมถึงกำหนดให้เพิ่มอำนาจคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดเพียงผู้เดียวหรือกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลให้มีสิทธิพิจารณาและอนุญาตในการปล่อยชั่วคราวได้ เพื่อแก้ไขความล่าช้าในการดำเนินการในการปล่อยชั่วคราว
 - 3.3 แก้ไขเพิ่มเติมข้อที่74 เพิ่มเหตุในการปล่อยชั่วคราวเป็นครั้งคราวได้หากมีเหตุฉุกเฉินต่างๆ โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ควบคุมตัวไปด้วย
4. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มาตรา 31 โดยตัดอำนาจการจับกุมโดยไม่ต้องมีหมายจับและควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ เพราะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างรุนแรง และเป็น การไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญในกรณีที่เจ้าพนักงานจับบุคคลโดยไม่ต้องมีหมายจับ
5. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ถึงผลทางกฎหมายในการที่ผู้ต้องหาที่หลบหนีจากการควบคุมและไม่ยอมเปรียบเทียบคดีให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นโดยกำหนดให้โดยให้เจ้าหน้ามีอำนาจยกเลิกการชะลอฟ้องและนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องคดีตามปกติในความผิดเดิมและความผิดฐานหลบหนีที่คุมขัง
6. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มาตรา 33 โดยกำหนดให้เพิ่มเงื่อนไขในการยกเลิกการชะลอฟ้อง